

Sosiaalinen kuntoutus

Toimintakykyä, osallisuutta ja voimaantumista

Näkökulmia sosiaalisen kuntoutuksen moniulotteisuuteen –webinaari 14.2.2024

Katri Ylönen, yliopettaja

Jyväskylän ammattikorkeakoulu

Kuntoutusinstituutti

Institute of Rehabilitation

jamk

Voimaantuminen
Elämänhallinta
Inkluusio Toimintakyky
Osallisuus
Yhteisöllisyys Yhteisöt
Integraatio Toimijuus
Empowerment
Oikeudenmukaisuus
Elämänlaatu

Sosiaalisen kuntoutuksen käsitteestä ja historiasta

- Pitkät perinteet, mutta silti edelleen vaikeasti määriteltävä
- Alun perin vajaakuntoiset, vähämieliset, raajarikkoiset (1800-1900 luvun taitteessa), tukeminen koulutukseen ja työhön
- Uskonnollisuus, hengellisen elämän vahvistaminen, jotta sosiaaliset ongelmat yhteiskunnassa vähenevät
- Kuntoutuksen ammatillistumiskehitys 1950 –luvulta lähtien
- Työkyvyn palauttaminen keskiössä 1960-luvulla
- Nykyään monisyisempi ja laajemmalle katsova: sosiaaliset vaikeudet, verkostot, osallisuus, elämänhallinta ja elämänlaatu
- **Kantavana voimana ollut kuitenkin läpi vuosikymmenten sosiaalisen toimintakyvyn vahvistaminen ja sosiaalisen vuorovaikutuksen edellytysten parantaminen**

Sosiaalinen kuntoutus sosiaalipalveluna

- 2015 sosiaalihuoltolaki 17§: Sosiaalinen kuntoutus sosiaalipalveluna
 - Lain avulla sosiaalisen kuntoutuksen merkitys tehostettuna tukena korostunut: *”Sosiaalisella kuntoutuksella tarkoitetaan sosiaalityön ja sosiaaliohjauksen keinoin annettavaa tehostettua tukea sosiaalisen toimintakyvyn vahvistamiseksi, syrjäytymisen torjumiseksi ja osallisuuden edistämiseksi.”*
 - Edelleen laissa korostuu etenkin nuorten sosiaalisen kuntoutuksen osalta työkykyisyyden palauttaminen: *”Nuorten sosiaalisella kuntoutuksella tuetaan nuorten sijoittumista työ-, työkokeilu-, opiskelu-, työpaja- tai kuntoutuspaikkaan sekä ehkäistään näiden keskeyttämistä.”*

Sosiaalinen kuntoutus sosiaalipalveluna

- Sosiaalisella kuntoutuksella vahvistetaan henkilön kykyä selviytyä arkipäivän toiminnoista, vuorovaikutussuhteista ja oman toimintaympäristönsä rooleista (STM 2017)
- Tärkeää työskentelyssä se, miten sosiaalityöntekijät ja -ohjaajat YHDESSÄ asiakkaan kanssa vahvistavat voimavaroja niin, että sosiaalinen toimintakyky vahvistuu.

Sosiaalisen kuntoutuksen menetelmiä

- Painopiste muutokseen tähtäävässä, pitkäkestoisessa auttamistyössä
 1. Toimintakyvyn havainnointi ja kuntoutuksellisten tarpeiden selvittäminen
 1. Asiakkaan arviointi omasta tilanteesta, itsearviointit
 2. Kuntoutustarpeiden selvittäminen
 3. Toimintakyvyn selvittäminen
 - Työvälineinä esim. elämäntilanteen selvittämisen ympyrä, Spiral lautapeli
 2. Arkitaitoja vahvistava toiminta
 1. Tuki arkiasioissa, asioiden hoitamisessa
 2. Itsestä ja muista huolehtiminen
 3. Riippuvuuksien hallinta
 4. Asumisasiat
 5. Organisoitokyvyn lisääminen
(THL 2018a, THL 2018b)
 - Työvälineinä esim. tehtävälistat, viikko-ohjelma, Digitaaliset välineet ja oppaat, mielenterveyden käsi, rentoutus

Sosiaalisen kuntoutuksen menetelmiä

3. Sosiaalisia taitoja vahvistava toiminta

1. Vuorovaikutustaidot, sosiaalisten tilanteiden helpottaminen, itsearvostus, merkitykselliset sosiaaliset suhteet...
 - Työvälineinä esim. verkostokartta, elämänjana, kaupassakäynnit jne.

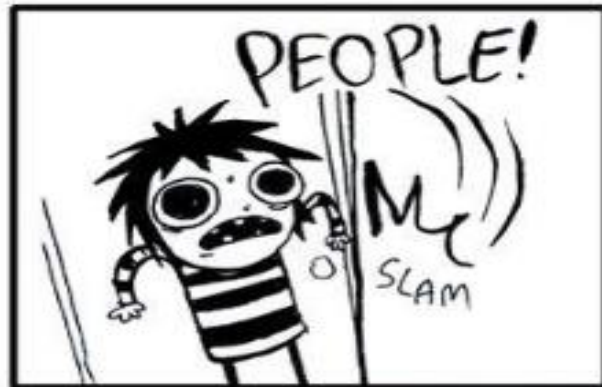
4. Yhteisötaitoja vahvistava toiminta

1. Vahvistunut toimijuus yhteisöissä ja yhteiskunnassa, itsenäinen kyky asioida, koulutukseen ja työelämään pääsy
 - Työvälineet esim. chat, luovat menetelmät, liikunta, unelmakartta, vahvuuskortit...

Konkreettisia esimerkkejä sosiaalisen kuntoutuksen vaikutuksista

- Ryhmätoiminta sosiaalisten pelkojen lieventämisessä
- Oman toimijuuden lisääntyminen
- Asioiden hoitamisen helpottuminen
- Arjen sujuvoituminen
- Toimintakyvyn lisääntyminen
- Tarvitaan myös mittareita, joiden avulla tietoa vaikuttavuuden osoittamiseen, esim. Avain -mittari

Lähteitä esim. Jari Lindh, Kristiina Härkäpää & Kaisa Kostamo-Pääkkö (toim.) Sosiaalinen kuntoutuksessa. Lapland University Press.
Tiikkanen, P. & Pynnönen, K. 2018. Sosiaalisen toimintakyvyn arviointi ja mittaaminen väestötutkimuksissa. Suositus. Toimia-tietokanta BERGIN TASAPAINOTESTI.https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/132198/TOIMIA_Sosiaalisen_toimintakyvyn%20suositus_dokumenttiotsikko_paivitett_y_2023.pdf?sequence=5&isAllowed=y

Sarah See Andersen.tumblr.com

jamk

Lähteitä

- Jämsinen, M. & Pekkanen, H-M (2023) Sosiaalisen kuntoutuksen käsikirja. Sosiaalisen kuntoutuksen palvelun kehittäminen aikuisten sosiaalipalveluissa Keski-Suomen hyvinvointialueella. Sosiaalihuollon kehittämisohjelma. Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskus -ohjelma 2020–2023. Keski-Suomen hyvinvointialue. Viitattu 18.1.2024 [Sosiaalisen kuntoutuksen käsikirja.pdf \(innokyla.fi\)](https://www.innokyla.fi/files/2023/12/Sosiaalisen_kuntoutuksen_kasikirja.pdf)
- STM 2017a. Sosiaalihuoltolain soveltamisopas. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2017:5
- THL 2018a. Suositus työikäisten sosiaalisen kuntoutuksen järjestämisen laatuksikriteereiksi. Sosiaalisen kuntoutuksen valtakunnallinen kehittämishanke (SOSKU) ja Terveysten ja hyvinvoinnin laitos. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-249-9> THL 2018b. Sosiaalisen kuntoutuksen jaettu kokonaisuus. Verkkojulkaisu. <https://thl.fi/fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-jahankkeet/sosku/sosiaalisen-kuntoutuksen-opas/sosiaalisen-kuntoutuksen-jaettukokonaisuus>
- Väisänen, R. (2018) Sosiaalisen kuntoutuksen käsite ja kehitysvaiheet. Teoksessa Jari Lindh, Kristiina Härkäpää & Kaisa Kostamo-Pääkkö (toim.) Sosiaalinen kuntoutuksessa. Lapland University Press.

jamk